

АНАЛІЗ СТАНУ БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ ТА
МОЖЛИВОСТЕЙ ЙОГО РОЗВИТКУ ШЛЯХОМ
ВПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ НОВОВВЕДЕНЬ

Кісельова О.І.

ДонНТУ

В роботі проведено аналіз основних тенденцій розвитку будівельного комплексу України, виявлено проблеми, які існують у даній сфері. Запропоновано методичні рекомендації щодо використання нововведень при відборі контрагентів з реалізації будівельних проектів.

Будівельний комплекс має велике значення для економіки будь-якої держави, оскільки він є однією з підсистем суспільного виробництва, складає матеріальну основу розширеного відтворення, зведення нових і реконструкції діючих основних фондів для функціонування всіх без виключення галузей економіки, як виробничих так і невиробничих, які забезпечують соціально-культурні та побутові потреби населення.

Метою даної роботи є проведення аналізу розвитку будівельного комплексу України, його зв'язку з макроекономічними тенденціями в країні, а також розгляд методів удосконалення процесів створення будівельної продукції, шляхом введення інновацій організаційного характеру.

Аналіз сучасних тенденцій у функціонуванні як будівельної індустрії, так і суміжних організаційно-виробничих формувань, свідчить про те, що представлені види діяльності внаслідок підйому кон'юнктури інвестиційного ринку розвиваються достатньо динамічно. В певні періоди (зокрема у 2003, 2004 і 2006 і 2007 роках) темпи росту виконаних будівельних робіт перевищували темпи зростання валового внутрішнього продукту країни, що свідчить про наявність пожвавлення процесів відтворення основних фондів, покращення інвестиційного клімату, готовності інвесторів вкладати кошти в економіку країни на довгострокову перспективу. Разом з цим інвестиційно-будівельна сфера характеризується суттєвим рівнем нестабільності. Періоди, що характеризуються досить високими темпами розвитку, змінюються різким зниженням показників, динаміка параметрів яких характеризує розвиток будівельної діяльності. Це пояснюється загальнодержавними тенденціями розвитку, для яких характерними є розбалансованість економіки, загроза політичної кризи, інфляційні процеси та інше. Так, приплив інвестицій протягом 2000-2004 рр. втілювався у першу чергу в суттєве пожвавлення ділової активності суб'єктів будівельного вироб-

бництва, а політична нестабільність кінця 2004 р., що негативно позначилися на інвестиційному кліматі країни, спричинили істотне гальмування темпів розвитку будівельної галузі у 2005 році: показники темпів росту інвестицій в основний капітал у будівництві скоротилися на 53,5%, як наслідок, відбулося скорочення обсягу виконаних будівельних робіт порівняно з попереднім роком на 6,6 % [1]. Якщо в 2004 р. приріст реального ВВП приблизно на 12% був забезпечений, зокрема, внеском будівництва в розмірі 1,1%, то за перше півріччя 2005 р. від'ємна цифра зазначеного внеску склала 0,3%, що сприяло зниженню загального приросту ВВП до 4,0% [2]. Це ще раз підтверджує тісний зв'язок народного господарства з розвитком будівельної діяльності. Так, фаза підйому в економіці найперше відчувається саме у будівництві, що проявляється у швидкому збільшенні капіталовкладень в основні фонди. Зростання рівня життя населення відбивається на розширенні житлового й соціально-культурного будівництва. Деякою мірою відновлення позитивної динаміки розвитку сфері, що досліджується, відбулося вже у 2006 році: зросли обсяги інвестицій в основний капітал на 15,3 % у 2006 р. і 28,6 % у 2007 р. відповідно, приріст обсягів виконаних будівельних робіт склав 9,9 % і 15,6 % у досліджуваних роках відповідно.

Привабливість будівельної діяльності для підприємців підтверджується збільшенням кількості суб'єктів господарювання, задіяних в цій сфері. За станом на кінець 2006 р. у складі будівельного комплексу знаходилося 76934 суб'єктів ЄДРПОУ, наприкінці 2007 р. цей показник склав вже 85820, а на 1 квітня 2008 р. – 87471. У державній власності знаходяться менше 11 % підприємств будівельної галузі і біля 8 % – промисловості будівельних матеріалів [1].

Для ілюстрації процесів розвитку будівельного комплексу Донбасу можна навести наступні факти. Пожвавлення будівельної діяльності на території міста Донецьк є фактом не заперечним. Тут відбувається активне будівництво торгівельно-розважальних і бізнес центрів, супермаркетів, будівництво нового стадіону, вартість якого попередньо оцінена у 250 млн.у.о., створення нового готельного комплексу «Пушкінський» у центрі Донецька та ін.

Деякою мірою проводиться реконструкція діючих і створення нових виробництв. У 2005 році ІСД за рахунок залучення фінансових ресурсів синдикату міжнародних банків почав реалізацію крупних інвестиційних проектів вартістю 175 млн.у.о. на ВАТ «Алчевський металургійний комбінат».

Українсько-швейцарське підприємство ТОВ «Метален» (м. Єнакієве, Донецька обл.), акціонерами якого є ОАО «ЄМЗ» і Leman Commodities S.A. (Швейцарія), яке в свою чергу належить до SCM,

закінчує будівництво кисневого блоку на ВАТ «ЄМЗ» згідно з інвестиційним проектом вартістю 50 млн.у.о.

Але, по пре все, можна виділити ряд істотних недоліків, перш за все пов'язаних з необхідністю інтенсифікації житлового будівництва в межах міста, необхідністю створення і реконструкції промислових об'єктів у депресивних районах Донбасу, стимулювання сільськогосподарського будівництва, активізації процесів підготовки до «Євро-2012» і багато інших.

Загальнодержавною проблемою є наявність значної кількості збиткових підприємств будівельної сфери, доля яких у 2006 р складала 36,8 %. Однією з причин цього явища є нездатність підприємств, особливо це стосується малого і середнього бізнесу, опановувати складні господарські ситуації, що виникають підчас взаємодії з контрагентами при реалізації будівельних проектів. За умов зростаючої складності системи взаємозв'язків суб'єктів будівельної діяльності питання розвитку системи регулювання процесів капітального будівництва набувають особливої актуальності, оскільки ефективне управління перш за все створює передумови для раціональнішого використання всіх видів ресурсів, що зрештою забезпечує економію живої і упредметненої праці.

Ефективним механізмом вирішення зазначених проблем буде сприяння впровадженню організаційних інновацій в рамках процесів створення будівельної продукції.

За характером взаємостосунків і розподілу відповідальності у розвинених країнах при певних особливостях, характерних для тієї або іншої країни, існує три основні організаційні системи управління проектно-будівельними роботами: традиційна або генпідрядна; "проекткування-будівництво"; "управління будівництвом" [5, 114].

Незалежно від організаційної форми управління інвестиційно-будівельним проектом, кожен з задіяних у ньому суб'єктів керується у своїй діяльності переважно власними економічними інтересами, що представляють собою зумовлений відносинами власності і принципом економічної вигоди мотив і стимул соціальних дій щодо динамічних систем потреб. Економічні відносини реалізуються як дійсні, коли набувають форми взаємного зв'язку. Інтереси є рушійною силою встановлення зв'язків між суб'єктами господарювання.

У кожному економічному відношенні мають місце елементи боротьби і співробітництва. Так інтереси замовника проекту і виконавців робіт, не залежно від виду робіт, вступають у конфлікт, заснований на тому, що виконавці прагнуть до максимізації свого прибутку, збільшення вартості, своїх послуг, що суперечить прагненню замовника мінімізувати вартість проекту в цілому. Водночас, і виконавець і

замовник зацікавлені у створенні конкретного об'єкту капітального будівництва, оскільки, для замовника, це гарантія отримання прибутку у перспективі, а для виконавця можливість отримання прибутку від реалізації своєї продукції.

Буді-які організаційні нововведення мають бути засновані на принципі стимулювання взаємної зацікавленості суб'єктів у співпраці, і враховувати схему взаємодії інтересів контрагентів в процесі створення будівельної продукції зображену на рис.1.

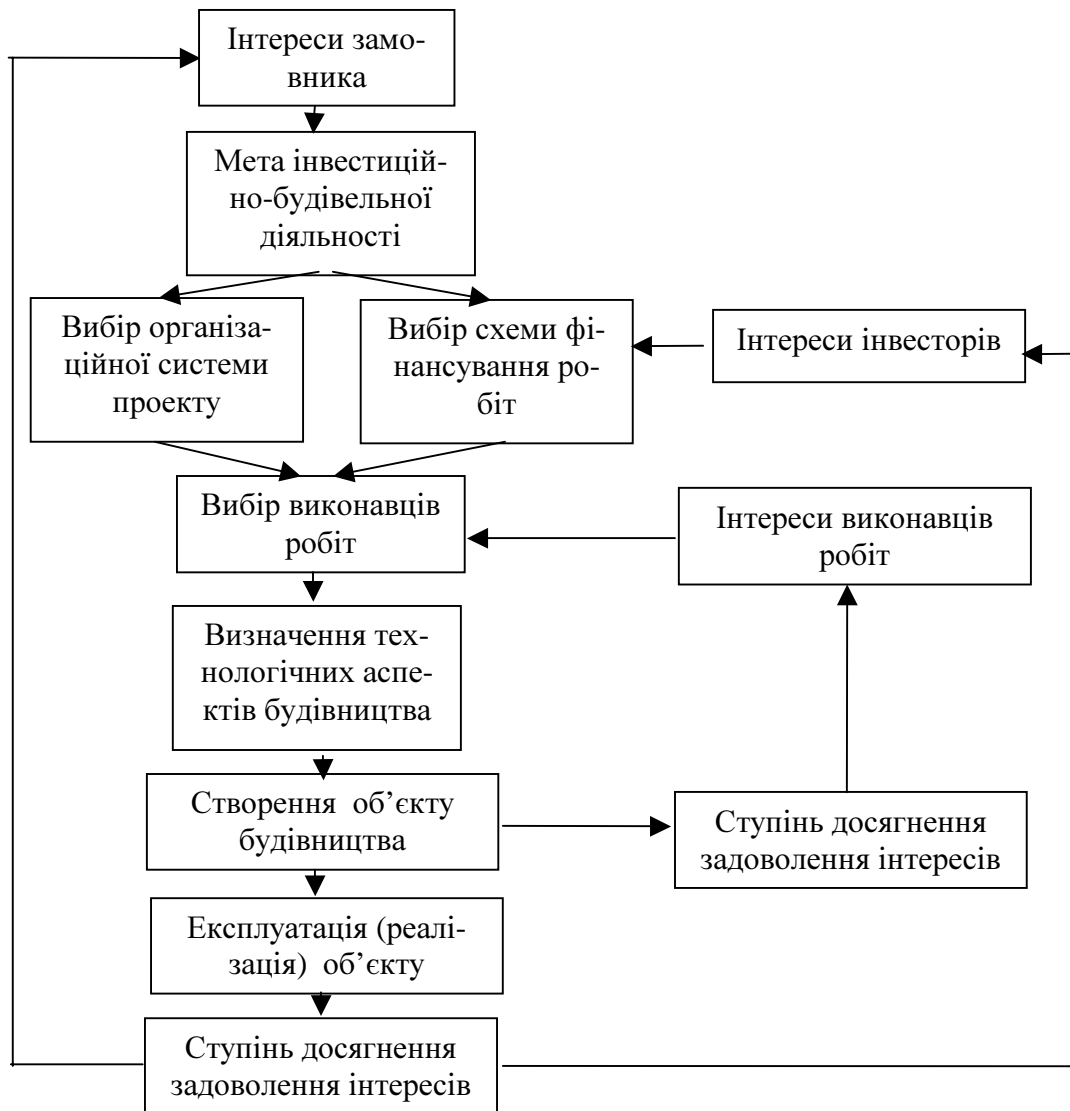

Рис. 1. Схема взаємодії інтересів учасників інвестиційно-будівельного проекту

Усі взаємовідносини між учасниками, незалежно від системи управління проектом, будівельного проекту здійснюються на договірній основі. Договір є основним документом, що регламентує взаємовідносини учасників і визначає їхню відповідальність за невиконання

договірних зобов'язань. Рекомендованим механізмом встановлення договірних відносин є проведення конкурсних торгів. Використання тендеру забезпечує ряд переваг як для замовника так і для претендента, дозволяючи оптимізувати ціну і вартість будівництва, замовника, і дозволяючи забезпечити стабільний рівень попиту підрядникові.

Сьогодні при визначенні переможця торгів найчастіше використовується методика бальної оцінки ofertів претендентів експертами. Недоліки цього методу є очевидними і перш за все пов'язані з впливом суб'єктивних чинників на прийняття рішення, можливістю лобіювання інтересів окремих учасників конкурсу. Для підвищення ефективності прийнятих рішень, що до вибору учасників проекту будівництва, необхідно вдосконалити організаційний механізм проведення тендерів, шляхом застосування інноваційного методу проведення оцінки ofert претендентів, заснований на корегуванні вартості пропозиції oferента на показник ризику перевищення запланованого рівня витрат на будівництво об'єкту, який враховує особливості фінансового стану підприємства-підрядника. В основі методу доцільно використовувати показник неефективності проекту Недосекіна-Воронова модифікований, з метою визначення не ризику недоодержання прибутків, як в оригіналі, а перевищення заданого рівня витрат. Метод дозволяє визначити таке коло учасників проекту, що забезпечить найбільшу ефективність його реалізації і, як наслідок забезпечити найбільш повну ступень задоволення інтересів контрагентів.

Запропонований метод здатен підвищити об'єктивність вибору підрядників підчас проведення торгів, а отже забезпечити більш високий рівень ефективності роботи тендерних комітетів, що сприятиме створенню умов розвитку конкурентного середовища, а також і мотивації інтересу суб'єктів господарської діяльності до участі у будівельних проектах. Зазначене здатне позитивно відбитися на ефективності реалізації проектів створення будівельної продукції, знизити собівартість останньої, і, як наслідок, покращити фінансовий стан підприємств галузі.

Бібліографічні посилання

1. Матеріали сайту <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Данильченко Є.П., Островський І.А., Шекшуєв О.А. Структурні макроекономічні зрушення і проблеми розвитку будівництва в Україні.// Коммунальное хозяйство городов. – 2006. – №68. – 95-99.
3. Батенко Л. П. Управління проектами. Навч. посібник – К.: КНЕУ, 2005. – 280с.

12.05.08